

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
Универзитет у Београду
Факултет политичких наука

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ

На седници Наставно-научног већа одржаној 26. децембра 2019. године именована је комисија за преглед и оцену докторске дисертације Јелене Радоман, под насловом ”Војна неутралност и несврстаност као безбедносне стратегије малих држава: студије случаја Србије и Шведске” у саставу: проф. др Драган Симић, редовни професор Универзитета у Београду – Факултета политичких наука, проф. др Филип Ејдус (ментор), ванредни професор Универзитета у Београду – Факултета политичких наука, и др Лука Глушац, научни сарадник Универзитета у Београду - Института за филозофију и друштвену теорију. Након прегледа рада, Комисија подноси Наставно-научном већу Факултета политичких наука Универзитета у Београду

РЕФЕРАТ О ЗАВРШЕНОЈ ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

1. Основни подаци о кандидаткињи и дисертацији

Кандидаткиња Јелена Радоман је рођена 1981. године. Основне студије из међународних односа завршила је на Факултету политичких наука, Универзитет у Београду, 2005. године са једном од највиших просечних оцена током студирања у генерацији (9.82). Мастер студије из Политике безбедности и интеграција завршила је на Школи за слаоенске и источно-европске студије Универзитетског колеџа у Лондону 2008. године. Добитница је бројних награда и стипендија попут награде Civil Society Scholar Award, Open Society Institute (2017/2018); стипендије за докторске кандидате, Swedish Institute (2017); стипендије Мисије ОЕБС у Србији за докторске студије (2014); стипендије Европског фонда за Балкан „Пракса за младе истраживаче јавних политика са Западног Балкана“ (2010); стипендије Института за отворено друштво и Чивнинг стипендија (2007 / 2008); стипендије Фонда за младе таленте,

Влада Републике Србије (2005/2006); награде Краљевине Норвешке, 500 најбољих студената Универзитета у Београду (2003).

Професионалну каријеру је започела у Центру за цивилно-војне односе у Београду, потом радећи дужи низ година на истраживачким и координаторским позицијама у Београдском центру за безбедносну политику, а потом је каријеру наставила радећи у истраживачким организацијама цивилног друштва у Београду и на консултантским позицијама у међународним организацијама у региону Западног Балкана. Од јануара 2012. до септембра 2013. године била је менаџерка пројеката у Центру за истраживање јавних политика. Од јула до октобра 2012. године била је UN Women консултанткиња у Београдском фонду за политичку изузетност. Од октобра 2013. до октобра 2014. године била је консултанткиња на ИПА пројекту „Спровођење анти-дискриминационих политика у Републици Србији“, ЕПТИСА СЕЕ. Од децембра 2014. до децембра 2016. године била је координаторка пројекта у Агенцији за борбу против корупције Републике Србије. Објавила је више радова на тему реформе сектора безбедности, регионалне безбедности и безбедносне политике Србије. У периоду 2017-2018 била је гостујућа докторска кандидаткиња на Шведском одбрамбеном универзитету где је спровела истраживачки део израде докторске дисертације. Тренутно је на позицији више саветнице за безбедност и стабилност Министарства спољних послова Холандије у Амбасади Краљевине Холандије у Београду.

Списак селектованих објављених радова кандидаткиње:

- Radoman, Jelena. "Small states in world politics: State of the art." *Journal of Regional Security* 13.2 (2018): 179-200.
- Radoman, Jelena and Tadić, Marina *Roma Women and Men and security sector reform in the Republic of Serbia: How Roma Women and Men Perceive Their Own Security and the Functioning of Security Sector Institutions*, OSCE Mission to Serbia, Centre for Public Policy Research, Belgrade: 2014.
- Ђурђевић-Лукић, Svetlana, Radoman, Jelena and Tadić, Marina *Mapping non-discrimination discourse in military education in the Republic of Serbia*, Centre for Public Policy Research, Belgrade: 2013. 9
- Anđelković, Branka, Obradović, Marko and Radoman, Jelena *Evaluation of Efficiency of the Local Mechanisms of Social Inclusion of Roma*, Social Inclusion and Poverty Reduction Unit, Government of the Republic of Serbia, Centre for Public Policy Research, Belgrade: 2013.
- Radoman, Jelena *Serbia and NATO: From enemies to (almost) partners*, Belgrade Centre for Security Policy, Belgrade, 2012. Available at: <http://www.bezbednost.org/All-publications/4641/Serbia-and-NATO-From-enemies-to-almost.shtml>.
- Radoman, Jelena "Serbia" in *Almanac on Security Sector Oversight in the Western Balkans*, F. Klopfer, D. Cantwell, S. Stojanovic and M. Hadzic (eds.), Belgrade Centre for

- Security Policy and Geneva Centre for Democratic Control of Armed Forces, Belgrade: 2012.
- Popović, Đorđe, Odanović, Gorana, Petrović, Predrag and Radoman, Jelena *Context analysis of the security sector reform in Serbia 1989-2009* , Belgrade Centre for Security Policy, Belgrade: 2011.
- Radoman, Jelena, Đurđević-Lukić, Svetlana, Radoman, Marija and Anđelković, Branka *LGBT population and Security Sector Reform in the Republic Serbia* , OSCE Mission to Serbia, Centre for Public Policy Research, Belgrade: 2011.
- Радоман, Јелена „Концепт реформе сектора безбедности“, *Безбедност Западног Балкана*, бр 11, Центар за цивилно-војне односе, октобар – децембар 2008.
- Радоман, Јелена „На који је начин други рат у Чеченији допринео Путиновој парадигми јаке државе?“ *Безбедност Западног Балкана*, бр 11, Центар за цивилно-војне односе, Београд, октобар – децембар 2008.
- Радоман, Јелена „Које су биле перспективе и изазови за цивилно-војне односе за време Јељциновог првог председничког мандата?“, *Безбедност Западног Балкана*, бр 9-10, Центар за цивилно-војне односе, Београд, април- септембар 2008.
- Радоман, Јелена „Секуритизација енергије као увод у енергетску безбедносну дилему“, *Безбедност западног Балкана*, бр. 4, Центар за цивилно-војне односе, Београд, јануар-март 2007.

Одлуком Универзитета у Београду – Веће научних области правно-економских наука, од 5. јуна 2018. године, кандидаткињи Јелени Радоман одобрена израда докторске дисертације на енглеском језику са оригиналним насловом „Military Neutrality and Non-Alignment as Security Strategies of Small States: Case Studies of Serbia and Sweden“. У погледу форме и садржаја, дисертација је урађена у складу са правилима Универзитета и Факултета политичких наука. Дисертација заједно са прилозима и списком коришћене литературе има укупно 253 страна, укључујући текст захвалнице, резиме на енглеском и српском језику, садржај, библиографију и биографију кандидаткиње као и изјаве о ауторству, истоветности штампане и електронске верзије докторског рада и изјаве о коришћењу.

Сходно Правилнику о академској честитости Факултета политичких наука, дисертација је прошла проверу плагијата у програму Turnitin. Коначан резултат провере је 12% сличности. Од укупног процента сличности, чак око 10% одлази на уредно цитиране делове текста, опште уврежене термине попут на пример „both military and non-military“, „great power status“, “Ministry of Foreign Affairs” и томе слично, као и на литературу која је навођена не само у библиографији коју програм искључује из провере већ и у фуснотама које програм не искључује из анализе. С обзиром да је дисертација написана на енглеском језику програм је препознао већи број сличности код поменутих опште уврежених термина и фраза него код дисертација на српском језику. Око 2% сличности (1840 речи) у глави 4 дисертације потиче од

текста који је Јелена Радоман раније објавила у издању Београдског центра за безбедносну политику што је и навела у фусноти 431 на страни 118. Оно што је најважније, ништа од поменутог преклапања не упућује да је Јелена Радоман нелегитимно преузимала туђ текст и представљала га као свој, не само у деловима рада у којима се износи њен оригинални научни допринос већ и у свим осталим деловима дисертације.

Дисертација кандидаткиње Јелене Радоман састоји се из шест поглавља: увод, четири радне целине и закључак, по следећем редоследу: Увод (поглавље: 1), I део: преглед литературе, II део: Теоријски модел; III део: Студија случаја Србије IV део: Студија случаја Шведске; и Закључак (поглавље: 6).

На крају је приложен списак коришћене литературе који броји 205 библиографских јединица и укључује монографије, тематске зборнике, научне чланке, документа, чланке из домаћих и страних дневних новина и магазина и интернет изворе. Поред тога, налази се и кратка биографија ауторке као и неопходне потписане изјаве о ауторству, о истоветности штампане и електронске верзије докторског рада и изјава о коришћењу.

2. Предмет и циљ дисертације

Предмет дисертације је политика војне неутралности/несврставања у војне алијансе као безбедносна стратегија малих држава. Кандидаткиња је ослонцем на литературу из науке о међународним односима – о војној неутралности и несврстаности, малим државама и формирању алијанси, предложила теоријски модел чијом применом се објашњава политика војне неутралности/несврставања као стратегија малих држава. Тај модел се састоји из три независне варијабле: историјског искуства рата, перцепције претњи и унутрашње политичке динамике. Након што је поменути модел израђен примењен је на две студије случаја – Шведску и Србију.

Централна истраживачка питања постављена у дисертацији гласе:

1. Зашто се одређене државе опредељују за политику нечланства у војне савезе као стратегију безбедности у 21. веку?
2. Под којим условима је нечланство у војне алијансе одржива стратегија безбедности?
3. Који фактори подржавају успех те стратегије а који је отежавају?

4. Који су то спољно-политички и безбедносни циљеви, као и претпоставке о међународној и националној безбедности, које имају државе које усвајају стратегију неуласка у војне савезе?

Кључни разлог за избор предложене теме је тај што у литератури о међународним односима и о студијама безбедности не постоји теоријски модел који објашњава зашто државе одлучују да остају ван војних савеза. Литература о неутралности, као и о покрету несврстаних, је богата историјским приказима и описима различитих облика стратегије војне неутралности које су државе усвајале током историје. Међутим, та литература не доноси чак ни назнаке теоријског модела који би апстрахујући посебности појединачних случајева понудио модел објашњења зашто државе усвајају политику војне неутралности/несврставања у војне савезе као своју стратегију безбедности. Такав модел није пронађен ни у теоријама о формирању војних савеза које су само делимично примењиве на оне државе које одлуче да остану ван тих савеза и чији су аутори показали само делимичан интерес за објашњење тих случајева. Стога је модел објашњења у предложеној дисертацији надоградња како литературе о неутралности и малим државама, тако и теорија о формирању војних савеза.

Конструисани модел је примењен на две студије случаја како би се доказала, или оспорила, његова практична примењивост. Избор студија случаја – Србије и Шведске, омогућио је тестирање модела на примеру две земље са битно различитим историјским наслеђем, географским окружењем и безбедносним, политичким и економским контекстом у којем су се те две земље определиле за нечланство у војне савезе као своју безбедносну стратегију. Поред понуђеног модела објашњења, предложена дисертација је обухватила и емпиријски материјал од значаја за истраживаче који се баве спољном и безбедносном политиком Шведске и Србије, као и оне које интересују компаративни увиди између значајно различитих студија случаја.

3. Основне хипотезе од којих се пошло у истраживању

Основне хипотезе од којих се пошло у истраживању гласе:

X1. Државе бирају да остану ван војних савеза, тј. да буду војно неутралне, само у случају када се не суочавају са претњама из непосредног окружења.

X2. Стратегија војне неутралности у 21. веку нема идеолошко наслеђе неутралности и политике несврстаности развијених током 20. века. наслеђе неутралности и политике несврстаности развијених током 20. века.

X3. Претходна традиција војне неутралности има веома велики, али не и одлучујући утицај на избор стратегије војне неутралности у садашњости. Избор и спровођење стратегије неуласка у војне алијансе је лакши за државе које имају традицију војне неутралности. Те државе имају искуство и традицију спровођења те стратегије захваљујући чему је њихова јавност припремљена и спремна да подржи тај избор, а сектор безбедности прилагођен захтевима самосталне одбране.

X4. Војна неутралност је могућа само у случају одсуства јаких политичких актера у држави који захтевају чланство, било услед политичке и идеолошке идентификације са савезницима, било услед тога што ти актери сматрају да се држава суочава са претњама са којима се не може изборити сама.

X5. Стратегија савезништва је фактор унутрашње политичке динамике када се одређена политичка групација ослања на војна савезништва како би унапредила своју позицију у политичком животу земље.

4. Кратак опис садржаја дисертације

У уводу се представља циљ дисертације, кратко образлаже теоријски модел, сажето износе главни аргументи и најављује план и структура дисертације.

Друго поглавље представља критички приказ литература о војној неутралности као и о малим државама. Литературу о војној неутралности, кандидаткиња је поделила у три групе. У прву групу спадају радови који се баве историјском и правном анализом неутралности. У другу групу спадају радови који се тичу неутралности у хладноратовском контексту. У трећу групу спадају истраживања која се баве војном неутралношћу након Хладног рата. Када је у питању литература о малим државама, кандидаткиња најпре разматра концепт малих држава у науци о међународним односима, затим коментарише критички радове о политици савезништва малих држава, као и начине изучавања овог питања. Овај део прегледа литературе, кандидаткиња је током израде докторске дисертације објавила у часопису *Journal of Regional Security* (M24) што је уредно и адекватно и наведено у дисертацији.¹ Укратко, ауторка издваја три кључне карактеристике ових литература. Прво, у њима се војна неутралност

¹ Jelena Radoman, 'Small States in World Politics: State of the Art', *Journal of Regional Security*, 13(2), 2018: pp. 179–200.

третира као избор малих држава. Друго, мале и војно неутралне државе су посебно рањиве на несигурности које долазе из међународног система па је самим тиме и простор за грешке мањи а опције сужене. Коначно, без обзира што су мале и војно неутралне, ове државе углавном преферирају мултилатерализам и снажне међународне нормe које ће их сачувати од каприца великих сила. Међутим, у овој литератури је посвећено мало пажње ефектима промене међународног система на мале државе и концепт војне неутралности. Најважније од свега, у овој литератури недостаје теоријски оквир који би могао да укључи варијабле из различитих великих теорија међународних односа како би се понудио свеобухватан концептуални оквир за разумевање емпиријских случајева у 21. веку. Тај јаз кандидаткиња Јелена Радоман управо попуњава са својим теоријским моделом.

Треће поглавље је посвећено теоријском моделу који иде даље од традиционалног реалистичког оквира као и повезаних теорија савезништава које доминирају у литератури. Уместо тога, дисертација развија еклектички модел у коме се комбинују варијабле из различитих теоријских оквира, како (нео)реализма, тако и историјског институционализма, теорије рационалног избора итд. али са намером да се направи теорија средњег обима. За разлику од великих теоријских парадигми (нпр. конструктивизма, либерализма, реализма итд.) теорија средњег обима има за циљ да развије генерализације на једном нижем нивоу који је адекватан за разумевање датог емпиријског проблема о коме се ради. Њен еклектички модел се састоји од три варијабле: историји ратовања, перцепцији претњи и унутрашњој политичкој динамици. Кроз тако изграђени теоријски модел, кандидаткиња превазилази недостатке које су ранији теоријски модели показивали (нпр. неореализам је игнорисао унутрашњу политику). Коначно кандидаткиња објашњава и свој метод заснован на компаративној студији случаја. Она у овом делу детаљно разматра предности али и недостатке овог методолошког поступка. Коначно она образлаже свој избор студија случаја Шведске и Србије, као најмање сличне случајеве. Она посебно објашњава због чега су ови случајеви захтевали другачији историјски третман: анализа историје ратовања у студији случаја Србије почиње са ратовима у 16. веку а у студији случаја Шведске са рођењем неутралности између 17. и 19. века.

Четврто поглавље износи студију случаја Србије. Оно отпочиње са приказом историјског искуства ратова у Србији и анализом научених лекција из овог искуства. Она почиње своју анализу са првим ратовима против Османлија у 16. веку када су Срби због свог граничног положаја између империја али и због настањивања

стратешки важне долине реке Мораве плаћали релативно велику цену ратова. Овај део разматра српске устанке против османске власти, положај Србије током Балканских ратова, Србију у Првом и Другом светском рату, током СФРЈ и њеног распада, преко бомбардовања НАТО па све до савремених односа са западном алијансом. Анализом ово дугачког историјског искуства Србије у ратовима, кандидаткиња закључује неколико ствари. Најпре, изградња српске држава неодвојива је од рата. Друго, Србија се током ратова 1990-их а посебно током рата са НАТО 1999. године ослањала на своје државотворно и ратно искуство али није имала снажне савезнике, погрешно је проценила глобалну равнотежу снага и окренула велике силе против себе. Историјско искуство дакле упућује пре свега на савезништво пре него на политику војне неутралности као на пожељну стратегију.

Након историјског искуства, четврто поглавље се окреће перцепцији претњи у Србији. Контекстуална анализа почиње са промењеном перцепцијом претњи након промена режима 2000. године. Овде се посебно дискутује реформа сектора безбедности у овом периоду са фокусом на сектор одбране. Коначно, анализира се перцепција претњи у Стратегији националне безбедности из 2009. године као и из нацрта нове Стратегије националне безбедности који је објављен 2018. године, која је и усвојена у децембру 2019. године. Кандидаткиња закључује да перцепција претњи која се може реконструисати на основу ових докумената доводи у питање неке теоријске аргументе неореалиста а то је да држава најпре посматра претње из свог окружења а затим и оне који проистичу из ширег међународног система. Будући да је држава суочена са бројних претњама, неореалисти би претпоставили да ће држава ући у савезништво. С обзиром да до тога није дошло, потребно је узети и неке друге факторе а то је пре свега унутрашња политичка динамика.

Управо овом фактору је посвећен последњи део студије случаја Србије. Кандидаткиња отпочиње овај део прегледом политичких актера на политичкој сцени у Србији, а затим описује контекст 2007. године када је политика војне неутралности усвојена. Она закључује да историјско искуство има најслабији експланаторни потенцијал за објашњење одлуке Србије да прогласи војну неутралност. Перцепција претњи само донекле може да објасни овакву одлуку због чињенице да је једини савез у који би Србија могла ући НАТО исти онај који потпомаже сецесију Косова и Метохије. Према кандидаткињом мишљењу најјачи експланаторни потенцијал има варијабла која се тиче унутрашње политичке динамике. Војна неутралност је могућа

због тога што нема релевантних политичких актера који се залажу за савезништво и доминацију странака које се залажу идеолошки за неутралност.

Пето поглавље е бави студијом случаја Шведске. Овде се најпре разматра ратно искуство Шведске од 17. века до данас. Историјски преглед почиње са Унијом неутралних коју је Шведска склопила са Данском споразумима из 1679, 1689. и 1691. године како би заштитила своје поморске интересе. Након Великог северног рата (1700-1721) Шведска је изгубила не само територије већ статус велике силе. Ипак, уследило је Доба слободе (1720-1772) у коме се Шведска окренула економском, политичком и социјалном развоју уместо великих империјалних амбиција. Иако је током периода од 1792. до 1803. године Шведска била неутрална, она се тада укључује у коалицију против Наполеонове Француске. Након што је Русија променила страну и приближила се Француској, заратила је и са Шведском која је изгубила Финску и са њом једну четвртину своје популације. Ипак, Шведска је тај губитак надоместила освајањем Норвешке у рату са Данском. Шведска је коначно прихватила улогу мале државе на Бечком конгресу 1815. године.

Своју прву декларацију неутралности направила је Шведска 1834. у ишчекивању рата између Русије и Енглеске, а другу деветнаест година касније у освит Кримског рата. Након уједињења Немачке, Шведска је осцилирала између политике неутралности и симпатија према Немачкој. Ипак, у овом периоду она је издала своју трећу (1878) и четврту (1885) декларацију неутралности. Када се Норвешка отцепила од Шведске 1905. године, Шведска се суздржала од употребе оружане силе. У освит Првог светског рата, у Шведској стасава идеја наоружане неутралности која је подразумевала јачање оружаних снага. Када је рат отпочео, Шведска је прогласила своју неутралност мада је била наклоњена Немачкој у сваком погледу. Након рата, Шведска се нашла у геополитички бољој позицији пошто су њена два велика суседа – Русија и Немачка, биле веома ослабљене.

У међуратном периоду, кључна дилема са којом се Шведска суочавала јесте избор између неутралности и колективне безбедности. Шведска се прикључила Друштву народа и Шведска је престала да користи термин неутралности. Након 1933. године Шведска и друге неутралне чланице ове организације све више се враћају својој политици неутралности како се рат приближавао. Током Другог светског рата, већ 1. септембра Шведска је прогласила неутралност, а два дана касније то су учиниле и остале скандинавске државе, Данска, Шведска и Норвешка. Шведска је своју неутралност показала већ током Зимског рата између СССР и Финске 1939. године.

Иако је у почетку рата омогућила пролазак немачких трупа преко своје територије, она је успела посебно у другој половини рата да сачува своју неутралност. Шведска је тако успела да након два светска рата заврши без губитака у људству и територијама.

У постратном периоду Шведска је, слично свом држању у првој половини међуратног периода, наставила да практикује своју неутралност и супротстављала се блоковској подели света уз активно учествовање у систему колективне безбедности ОУН. Шведска је у овом периоду такође радила на успостављању регионалног скандинавског система регионалне безбедносне сарадње. Овај пројекат није заживео због тога што је Шведска инсистирала да овај пројекат буде заснован на несврставању у блокове док је Норвешка била чланица НАТО. Безбедност у региону у наредним деценијама је била заснована на нордијској равнотежи, у којој су Данска и Норвешка у НАТО, а Шведска и Финска неутралне, што је спречавало преливање сукоба великих сила у овај регион. Током овог периода, Шведска је развијала снажне оружане снаге и јаку одбрамбену индустрију и била војно неутрална али се и залагала за стварање зона слободних од нуклеарног оружја као и за разоружање.

Након Хладног рата, Шведска је преиспитала своју политику оружане неутралности у светлу промена у међународном систему и чланства у ЕУ. Политика неутралности је редефинисана као политика несврставања 1992. године. Шведска је тако остала изван НАТО али је постала члан ЕУ и даје допринос њеној Заједничкој спољној и безбедносној политици и учествује у мисијама и операцијама у оквиру Заједничке безбедносне и одбрамбене политике ЕУ. Такође је постала чланица Партнерства за мир и активно сарађује са НАТО. На пример, иако није подржала НАТО интервенцију у Југославији 1999. године учествовала је у интервенцији у Либији 2011. године.

Рад затим прелази на анализу перцепције претњи у Шведској. Период који се посматра је Хладни рат као и период после тога. Током Хладног рата, кључна претња са становишта Шведске био је сукоб супер сила. Посебну претњу представљао је СССР. Осим војних, Шведска је разматрала и невојне претње из економског и политичког сектора. У том контексту развијена је у Шведској и доктрина тоталне одбране. Након Хладног рата још се повећава свест о недељивости безбедности посебно у Европи и сензитивност на претње које долазе из повезаности са остатком света. Шведска због тога није могла себи да дозволи да остане изолована и отуда чланство у ЕУ и учествовање у безбедносним интеграцијама у оквиру ове организације.

Коначно, рад се бави унутрашњим политичким дебатама. Овде се види да иако неутралност има дубље историјске корене, идеја неутралности у 20. веку је блиско везана за деловање социјал-демократске странке. У међуратним периодима конзервативна странка је била више окренута Немачкој и јачању војске. Ипак, војна неутралност и у послератном периоду остала је не само политика социјал-демократске странке већ и саставни део Шведског модела заснованог и на комбинацији капиталистичке привреде и државе благостања.

Укупно, студија случаја Шведске показује да историјско искуство јасно говори у прилог војној неутралности. Перцепција претњи само делимично упућује на војну неутралност имајући у виду комплексну међузависност са остатком европског континента. Унутрашња политичка динамика, а посебно улога социјал-демократске странке представљају јаку експланаторну варијаблу у објашњењу шведске неутралности.

5. Остварени резултати и научни допринос дисертације

У својој дисертацији кандидаткиња је успела да постигне завидан ниво теоријског мишљења и примене оригиналног теоријског оквира на комплексан емпиријски материјал у две студије случаја. Дисертација прави неколико кључних доприноса литератури. Најпре, она потврђује да је историјски институционализам корисна парадигма за разумевање генезе спољне и безбедносне политике. Такође, она показује како се може изградити једна еkleктична теорија средњег обима и употребити за дубинско разумевање малог броја случајева без губитка теоријске кохерентности. Дисертација затим прави сјајан допринос литератури о малим и неутралним државама и њиховим спољно-политичким оријентацијама. Коначно, ова дисертација даје одличан допринос бољем разумевању безбедносних оријентација Србије и Шведске те ће у том смислу бити од користи не само политичким научницима већ и другим друштвеним научницима и широј јавности заинтересованој за ове теме.

Закључни налази потврђују хипотезу о вези између избора војне неутралности/несврстаности и историјског наслеђа, што потврђује студија случаја Шведска, али и да то историјско наслеђе није неопходно да би једна држава спроводила политику останка ван војних савеза (студија случаја Србија). Налази оспоравају почетну хипотезу о вези између перцепције претњи (претњи из непосредног окружења) и војне неутралности/несврстаности, будући да обе студије случаја негирају ту везу, али потврђују хипотезу о томе да политика војне неутралности/несврстаности

у 21. веку нема идеолошко значење „класичне“ неутралности. Коначно, хипотезе о односу унутрашње политичке динамике и останка ван војних савеза су делимичне потврђене. Налази указују да је у обе студије случаја војна неутралност/несврстаност могућа услед одсуства релевантних политичких актера који заговарају савезништво, али да би се сазнало да ли је ово неопходан услов те политике потребно је то проверити на већем броју студија случаја.

6. Закључак

Комисија констатује да докторска дисертација Јелене Радоман испуњава све предвиђене формалне услове прописане процедуром. Дисертација је урађена у складу са прихваћеном пријавом. У раду се критички разматра проблем и доказују се хипотезе које су наведене у пријави. Основни делови рада и очекивани налази су наведени и образложени у пријави. Дисертација испуњава методолошке стандарде и ниво аргументације који се захтевају од научног рада.

Имајући у виду све наведено, Комисија истовремено указује да истраживачки проблем који је кандидаткиња обрадила показује, с једне стране, научну релевантност, а с друге, јасну усредсређеност на свет практичне спољне политике у малим и војно неутралним државама. Општи циљ дисертације извире из потребе кандидаткиње да укаже на вишеслојност политике војне неутралности у два различита контекста, спрском и шведском. У том смислу, докторска дисертација представља јасан допринос областима међународних односа, међународне безбедности и анализи спољне политике.

Имајући у виду да је докторска дисертација „Војна неутралност и несврстаност као безбедносне стратегије малих држава: студије случаја Србије и Шведске” кандидаткиње Јелене Радоман детаљно и уверљиво образложена, с јасним ослоном на широку теоријску и емпиријску грађу, као и да сам предмет истраживања представља оригинално усмерење, Комисија сматра да је рад испунио све предуслове за јавну одбрану, и предлаже Наставно-научном већу Факултета политичких наука да прихвати Извештај и одобри јавну одбрану докторске дисертације.

Комисија

Проф. др Филип Ејдус
Ванредни професор
Универзитет у Београду – Факултет политичких наука

Проф. др Драган Симић
Редовни професор
Универзитет у Београду – Факултет политичких наука

др Лука Глушац
Универзитет у Београду – Институт за филозофију и друштвену теорију
(научни сарадник)

У Београду,
фебруар, 2020.